

LITT AV HAKAVIK KRAFTVERKS HISTORIE.

Den 29 juli 1912 vedtok Stortinget å elektrifisere Kristiania -Drammensbanen i forbindelse med dennes ombygging til bredere spor.

Hakavikvassdraget var i søkelyset for bygging av et kraftverk til forsyning av jernbaner og i årene 1913-14-og 15 ble det foretatt hydrologiske undersøkelser i nedbørsfeltet for Øksnevang og Hajern.

Resultatet av undersøkelsene må ha vært tilfredsstillende for den 14 juni 1914 kjøpte Staten vannrettighetene i Hakavikvassdraget for Kr. 55-000,-

24 juli 1916 vedtok Stortinget å bygge ut Hakavik-vassdraget for forsyning av Kristiania - Drammensbanen.

Det var forutsetningen at anlegget skulle utføres og drives for statens regning og at jernbanen skulle svare leieavgift beregnet på

å forrente og amortisere anleggskapitalen etter 5 % p.a. og 30 års' amortiseringstid.

Som anleggets byggeleder ble uttatt ing. O. Elverum og arbeidet tok til i begynnelsen av okt. 1916.

Den første arbeiderfortegnelse undertegnede har funnet er for 5 mann. Den ene av disse er R.

Hakavik. Timelønnen var kr. 0,70

for voksne og for 14-åringen R. Hakavik kr. 0,40.

Vei:

Da anlegget begynte i okt. 1916 , var Hakavik uten veiforbindelse og det ble derfor satt i gang veibygging mellom Hakavik og Bollerud. Denne veien var kjørbar med bil i nov. 1918. Dette kom svært beleilig , for isforholdene på Eikeren vinteren 1918-19 var uvanlig vanskelige.

Båt:

For å avvikle transporten på Eikeren, ble det høsten 1916, kjøpt en 30 fots båt med 8 hk "OSLO" bensinmotor. Motorbåten ble kjøpt av C. Løvås, Drøbak, og skulle leveres på vannet ved Vestfossen våren 1917. Prisen var Kr. 3.600,- ekskl. ishud.

Fra 1 mai s.å. ble John Tollefsrud ansatt som båtfører.

Samtidig ble det kjøpt 2 lekter på 15 og 20 tonn til en pris av kr. 7500,-.

Telefon:

I okt. 1916 var der en provisorisk telefonlinje fra Fiskum til Gundhildrud og Nedre Hakavik.

Denne forbindelse var dårlig og delvis overbelastet så allerede 6. nov. henvendte Elverum seg til telegrafinspektøren i Drammen distrikt om inntil videre å få et apparat oppsatt i 2. etg. i N. Hakavik.

Det ble for øvrig satt i gang bygging av permanent telefonlinje som er i bruk fra årsskiftet

1917-18 med en veksler på anleggets kontor, tilknyttet 4 linjer med til sammen 5 apparater.

Prov. kraft:

Anlegget trengte også kraft, og 6. okt. 1916 henvendte Elverum seg til A/S Eidsfoss Verk med spørsmål om betingelser for leie av 100-150 hk. i anleggsperioden som en da antok ville vare i 4 år. Forhandlingene gikk greit , og allerede i januar 1917 ble det oppnådd enighet om lev. av 100-150 hk el. kraft.

Anbud på bygging av linjen ble utsendt og man fikk tilsagn fra Hof e. verk om lån av et parti stolper. Dette for å kunne begynne byggingen snarest.

Men man hadde gjort "regning uten vert" ; i et hvertfall uten eierne av gårdene Skjulerud og Markenrud.

Disse forlangte, etter Elverums mening, stive priser og satte uakseptable betingelser for å avstå

grunn for en prov. 10 kV- linje Eidsfoss - Hakavik.

Endelig midtsommers 1917 ser det ut til at saken er i orden og byggingen av linjen kunne ta til i aug. 1917.

Barakker

I løpet av okt.-nov. 1916 var det oppsatt 1. materialskur, 1.smie og barakke nr. 1. var under tak og skulle være klar til innflytting ved nyttår 1916-17.

Denne barakke var beregnet for 16 mann og brakkesjef.

Man trengte også kontorer og funksjonærboliger, og fra 1. jan.1917 ble murmester Gunerius Soot ansatt som bygningskonduktør. Dette fordi det hadde vist seg vanskelig å få entreprenører til å påta seg byggearbeider uten en mengde forbehold.

Soot gikk i gang med å få bygd administrasjonshus, det nuværende F1, det ble også planlagt bygging av F2-3 og 4.

F1. skulle inneholde kontorer i 1.etg. og familieleilighet på 3 rom + pikev. og kjøkken.

Som eksempel på priser kan nevnes at byggmester H. Hovland satte opp F 1. for Kr. 2.050,- og at F 1-2-3 og 4 var beregnet å koste Kr. 70.000,- F1-2-3 og 4 ble såvidt en kan se tatt i bruk i løpet av 1918.

Div. vanskeligheter:

Den første del av anleggstiden var jo under 1. ste. verdenskrig, med rasjonering og knapphet på viktige varer.

Hos Mastebogen kunne anlegget få kjøpt ved til oppvarming av kontorer og barakker, men smikull, petroleum, bensin - og margarin til arbeidsstokken var det ofte vanskelig å skaffe.

Da man trengte 20 tonn smikull søkte derfor Elverum Mastebogen om å få brenne et par miles ved Hakavik så man kunne få trekull i stedet.

Han måtte også skrive til Iellerin margarinfabrikk for å skaffe margarin folkene.

Foruten krig, var det jo også forbudstid, med de problemer dette førte med seg. Som et eksempel kan nevnes:

20/7-17 sendte Elverum dr. Bommen i Vestfossen, fortegnelse over innmeldte i trygdekassen for kontroll ved utstedelse av legerekvisisjon til anleggets folk.

I brevet bemerker han at man kjenner til eksempler på at noen har fått rekv. flere ganger.

P.g.a. den nære tilgang på sprit har anlegget hatt betydelige ulemper såsom slagsmål og at hele arbeidslag har skoftet.

Han nevner at det "i morgen, lørdag vil bli en større utvandring" av folk som ennå ikke har fått sprit.

Han finner seg som anleggets byggeleder "oppfordret til å rette en inntrengende henstilling til herr doktoren om at innskrenke utstedelsen av rekv. for Hakavik Kraftanleggs funksjonærer og arbeidere til de tilfeller i hvilke det av medisinske hensyn må ansees uomgjengelig nødvendig".

At det kunne oppstå økonomiske problemer mellom arbeidekameratene viser følgende:

I aug. 1918 reiste en brakkesjef til Vestfossen med ca. 800 kr. for å gjøre opp kostregningen for sitt brakkelag. Under et drikkekalas ble han frarøvet disse pengene. Brakkekameratene trodde han hadde bedrageriske hensikter og varslet lensmannen i Fiskum, som fikk anleggets båt stilt til disposisjon.

Attentat:

Foruten vanskeligheter med å skaffe brennstoff og mat, og å holde folkene mest mulig edrue, ble

det i sept. 1917 forøvet attentat mot brakke nr. 1. Ved attentatet ble brakkesjef Karl Sørum og hans kone Olga såret. Ragnar Hakavik som på denne tid arbeidet på anlegget vil fortelle mere om denne

Streiker:

I sept. 1919 hadde man den første streik. Denne varte bare i 2 skift og gjaldt akkordsatsene. Akkordlønnen lå på denne tid på ca. 3,- 3,50 kr., mens f.eks. snekkerne forlangte kr.- 3,50 - 4,00 og oppover. Følgen var at man en tid bare hadde 3-4 snekkere på hele anlegget og dette sinket naturligvis støpearbeidet. Det var senere en streik som varte fra 1. juni 1920 til 15 jan. 1921. Denne konflikt har vi ikke funnet noen nærmere opplysninger om, men kanskje en av pensjonistene som var på anlegget i denne tid vil si noe om dette.

Fjernledningen Hakavik- Asker:

ca. 20. juli 1917 ble stikningen av linjen påbegyndt, og 2 år senere ble det hos Vulkan, Kristiania, bestilt 400 tonn gittermaster til en pris av kr. 890,- pr tonn.

Ledningsmateriellet, inkl. kabel til celektortelef. kostet kr. 189.742,-

Prøvedriften:

21. mars 1922 var det montert 3 turbiner og 1 generator.

Elverum meldte til Fossedirektøren at den hydrauliske del av anlegget var prøvd med godt resultat, og vannet ville bli satt på tunnel, ford. bass. og rørgate.

29/3 meldes det om en mindre lekkasje i tunnelen. Denne er ikke større enn at prøvedrift kan iverksettes. Hakavik Kraftanlegg og Jernbanen ble imidlertid enige om at lekkasjen burde utbedres med det samme for å unngå stans senere.

2/5:Lekkasjen i tunnelen er utbedret og vannet påsatt tunnelen, ford. bass. og det ene rør.

3/5:Lekkasje ved ford. bass. ca 15 l/min. Bet ene aggr. går for tørking av generator.

8/5: Sendte Elverum telegram til Fossedirektøren at linjen Hakavik- Asker var spenningssatt med 66 kv.

9/5: Kunne så Stuevold-Hansen sende ut følgende telegram:

"Overing. Elverum, Hakavik , Hokksund.

Hovedstyret sender Dem herved sin hilsen i anledning de vundne resultater. Den dyktighet, omtanke og paapasselighet som De har vist ved anleggets utførelse kommer best tilsyne med den gode start. Stuevold Hansen.

19/5-22:

Meldte Fossedirektøren til Jernbanen at Hakavik Kraftanlegg, fra kommende uke kunne levere strøm til den første prøving av lokomotiver.

Idriftsettelse:

Hakavik Kraftverk antas å ha vært i drift fra 1. juli 1922.

Det var da nedlagt 16.300.000,- kr. i anlegget.

Arbeidsstyrken hadde vært oppe i ca. 200 mann, og anleggstiden ca. 1,5 år lengere enn beregnet.